

REFORMÁTUS KÁNTOR

Szerkeszti: Bódiss Tamás,
a Magyarországi Református Egyház Zsinati Hivatalában

Énekkar a diktatúra évtizedeiben

Emlékezés Bódiss Gézára (1930–2015)
a Kispesti Sztárai Mihály Református Vegyeskórus karnagyára

Ez év május 21-én szólítottatott el közülüink. Korábban éppen erre a napra került egy húsvéti kórusművekre épülő koncertünk a Kálvin Kórusal. Amikor a délelőtti órákban megtudtam hírt, eszemben sem volt lemondani az esti programot, mert rögtön arra gondoltam: nincs méltóbb és idősebb, mint éppen e napon a feltámadás bizonyosságáról énekelni.

Édesapám, Bódiss Géza 1930-ban született Vajszlón, kántor-tanítói családban. Hároméves korában elvesztette apját és a család ezt követően Székesfehérvárra került, ahol az özvegyet és négy gyermekét rokonok segítették. A világháború évei nem voltak alkalmasak arra, hogy zenét tanulhasson, mielőbb saját lábára kellett állnia. A technikum elvégzését követően a fővárosban talált munkát, és a Bethánia missziói egyesületben talált közösséget, valamint bekapcsolódott az itt működő énekkarba is. Amikor politikai nyomásra az egyesület feloszlott, a Kispest-Rózsa téri gyülekezetbe került. Zenei ismereteit magánúton próbálta fejleszteni 1953-tól, amikor tíz éven keresztül a Kálvin-téri templom orgonistájától, Ákom Lajostól tanult zeneelméletet, összhangzattant, zongora- és orgonajátékot. 1954-ben vette át a kispesti énekkar vezetését, melyet 33 éven keresztül, egészen 1987-ig hűséggel és odaadással végzett.

Több mint három évtizedes kórusvezetői szolgálata egyházzenevel való elköteleződésre meghatározó hatással volt. Itt nőttem fel, gyerekként a szopránban kezdve, majd végigjárva a szólamokat. Az utolsó öt évben már én is bekapcsolódtam a kórus vezetésébe, míg nem 23 éves koromban meghívást kaptam a Bp.-Szabadság téri egyházközségtől, hogy ott, immár önálló feladatként magam szervezzek és vezessek gyülekezeti énekkart.

Egyedülálló istentiszteleti műfaj született meg a kispesti gyülekezetben az ötvenes évek elején: az *énekes istentisztelet*. Ennek alapját egy gondosan kiválasztott bibliai történet vagy téma adta, az erre épülő igehirdetés megtervezett gondolatmenetéhez pedig 5–6 (az első években még több) ponton kórusművek kapcsolódtak, erősítve, elmélyítve a mondanivalót. Az első években a kórus csak erre a kiemelt alkalomra készült, később —éppen 1954-től— vált állandóvá a munka, mely ősztől nyár elejéig, mintegy tíz hónapon keresztül folyt.

Az énekkar működése (1952–1987) egyházi szempontból rendkívül nehéz időszakra esett. A hatalom mindent ellenőrzés alá kívánt vonni, így még a szomszédos református gyülekezetbe is csak írásbeli kérés és jóváhagyás birtokában lehetett elmenni énekelni. Ezt kikerülve 1957-ben a két kispesti gyülekezet (a Kispeszt-központi és a Rózsa téri) énekkara egyesült. Ehhez később a Baross téri gyülekezet kórusa is kapcsolódott, így már három gyülekezetbe is jogosan lehetett menni énekszolgálatra.

A 35 év alatt összesen 175 személy fordult meg az énekkarban, mely átlagosan 40–50 fővel működött. Az évek során egyre több helyre hívták vendégszolgálatra a kórust, így meghívás alapján más gyülekezetekben is megismétlődhetett az énekes istentisztelet. A kórus 24 fővárosi és 17 vidéki gyülekezetben fordult meg, pl. Polgárdi, Körmen, Óriszentpéter, Magyarszecsőd, Szeremle és Foktő községekben. Az énekes istentiszteleteken a helyi lelkipásztor, *Ablonczy Dániel* mellett 26 más lelkész is szolgált a kórossal együtt, többek között *Cseri Kálmán, Dobos Károly, Ecsedy Aladár, Gyökössy Endre, Hegedűs Loránt* és *Joó Sándor*.

Különleges téma volt Pál apostol Filemon leveléből ismert szökött rabszolgája: Onézimusz története. *Sprecher László*, a Bethánia Egylet köréből ismert, zenei képzettségű hívő testvér egyszerű, kórusra és a kórustagok által is elénekelhető szövegre készült kisoratóriumot írt a történetről. A művet a Rózsa téri kórus az évtizedek során négy alkalommal (1955, 1960, 1971, 1978) is műsorra tűzte. Az énekkar *Sprecher László* több kórusművét is rendszeresen énekelte, ezek közt a legismertebb volt a bűnesettől a megváltásig ívelő, Alfa és Omega című négytétéles motetta.

Az idők során az énekkar sajátos munkarendet alakított ki, melynek során havi 3 alkalommal szolgált a vasárnapi istentiszteleten 2-2 énekkel. A felkészülés aznap reggel 9 órakor kezdődött. Egyebek mellett ekkor énekelte át az énekkar azt a két művet is, melyet a lelkipásztor, igehirdetésére készülve egy kb. 40 művet tartalmazó alaprepertoárból kiválasztott. A negyedik vasárnap helyett előző nap, szombat délutáni próbán készült az énekkar hosszabb távú feladataira.

Így érthető meg a Rózsa téri énekkar igen magas szolgálatszámja és az áténekelte művek mennyisége. Az éves átlagban 25 énekszolgálat és 44 áténekelte mű példátlan a protestáns egyházzenei gyakorlatban, különösen alapvetően amatőrökből álló énekkarok között.

A kórus kezdeti repertoárja természetesen a Bethánia Egyletben használt *Hallelujah!* című többszólamú énekgyűjteményre épült. A későbbiekben számos művet tanultak a *Rezessy László* szerkesztette *Adventtől adventig* gyűjteményből és a baptista *Evangéliumi vegyeskarok*-ból. *Schütz, Buxtehude, M. Franck* és más régi szerzők mellett így épült be a repertoárba több Bach-korál, evangéliumi szövegre átírt Liszt-mű, de megszólalt a kórus ajkán *Kodály Zoltán Magyar miséje* és *Gárdonyi Zoltán* néhány kórusműve (pl. *Szelíd szemed, Úr Jézus*) is.

Az énekes istentiszteletek témái

A szélső három oszlopban az átismételt-énekelt művek, a tanult új művek száma, valamint az éves szolgálatszám látható.

1951–52	A királyi menyegző (Mt 22,1–14)	–	–	–
1952–53	A samáriai asszony (Jn 4,1–45)	–	–	–
1953–54	Nikodémus, a csodahívó (Jn 3,1–21)	–	–	–
1954–55	Onézimusz (Fil)	–	–	–
1955–56	Alfa és Omega (Jel 21,6)	–	–	–
1956–57	Bartimeus gyógyulása (Lk 7,18–23)	–	–	–
1957–58	Jézus üzenete (Jel 3,14–22)	–	–	–
1958–59	Az ismeretlen Isten (Csel 17,22–31)	–	–	–
1959–60	Onézimusz (Fil)	40	–	20
1960–61	A farizeus megtérése (Csel 22,1–16)	31	6	–
1961–62	Naámán (2Kir 5,1–17)	41	6	21
1962–63	Igével, énekkal Krisztus keresztyéről (Mk 15,20–39)	56	7	24
1963–64	A vérfolyásos asszony (Mk 5,22–34)	27	9	21
1964–65	Nyilvánvaló legyen: gondold meg; emlékezzél (5Móz 8,1–7)	37	14	23
1965–66	Ítélet alatt (Jn 8,1–11)	30	5	25
1966–67	Isten Bíránya (Jel 7,9–17)	43	6	22
1967–68	Királyllyá Jézust koronázzátok (Jn 18,33–37; 19,1–5.14–15)	29	6	20
1968–69	Két út találkozása (Csel 8,26–39)	41	5	22
1969–70	Kelj fel! (Lk 5,17–26)	23	10	20
1970–71	Onézimusz (Fil)	24	3	24
1971–72	Kicsoda nekem Jézus? (Lk 7,36–50)	25	4	22
1972–73	A kereső ember és a közeledő Isten (Csel 10,1–48)	30	2	24
1973–74	Ki üdvözülhet? (Mk 10,17–27)	27	4	22
1974–75	Különös párbeszéd (Jn 4,1–42)	33	2	21
1975–76	A tékozló ember (Lk 15,11–24)	40	3	23
1976–77	Isten hatalmas! (Dán 3)	44	3	26
1977–78	Onézimusz (Fil)	54	–	27
1978–79	Majd nem! (Csel 25,23; 26,1–29)	45	–	29
1979–80	Az ellenünk szóló kézírás (Dán 5)	59	–	28
1980–81	Isten a mi oltalmunk és szabadítónk (Csel 16,13–34)	54	3	26
1981–82	Sem élet, sem halál nem szakíthat el Krisztus szeretetétől (Jn 11,1–45)	58	1	32
1982–83	Az ismeretlen Isten (Csel 17,22–31)	56	2	35
1983–84	Amit Isten a bűnösökért tesz (Zsolt 51)	62	2	31
1984–85	Hívjátok őt segítségül! (Ézs 55,6–13)	75	4	39
1985–86	–	53	9	19

Három évtizedes, nemzetközi, hazai és ökumenikus tapasztalataim mellett is számos tekintetben irányadónak és mértékadónak tartom a kispesti Sztárai Mihály Református Vegyeskórus szolgálatát, a reformáció céljaival összhangban az igehirdetés szolgálatában álló, példamutató munkásságát.

Bódiss Tamás

Énekkari csoportkép a 60-as évek első feléből, istentiszteleti vendégszolgálat után.

Tízéves a Nagyváradai Kántorképző Tanfolyam

2015. október 16–17-én kántorkonferenciát rendeztek Nagyváradon a Királyhágómelléki Református Egyházkerület kántorképző tanfolyamának tíz éves működéséért hálát adva. A kántorképző 2005-ben *Oláh Mihály* zilah-ligeti lelkipásztor és *Pap Anikó* nagybánya-óvárosi kántor kezdeményezésére indult el; eddig összesen 113 hallgató vett részt rajta. Közülük tizenketten tettek kántorképesítő vizsgát.

A mostani konferencián *Fekete Csaba* debreceni lelkész-könyvtáros kántor, liturgia és énekeskönyv egységéről, mint a zenei reform alap pilléréről beszélt. Az Erdélyben zajló képzésről *Péter Éva* zenei referens szólt, *Édes Árpád* alistáli lelkipásztor pedig a Szlovákiában működő egyházzenei életről számolt be. Másnap egy kora

protestáns reggeli áhítat után *Farkas Zsolt* előadótanácsos a kántorképző pályázati, szervezési kérdéseiről, a kántori szolgálat fontosságáról beszélt. A kerületi igazgatótanács az évek során elfogadta a képzésre, alkalmazásra irányuló indítványokat, és ennek szerves része a tanfolyam. Ezért az egyházkerület komoly részt vállalt a tanfolyam szervezésében.

Az első napot ünnepi istentisztelet zárta, melyen a közös éneklést és imádságot, valamint *Csúry István* püspök igeszolgálatát követően immár másod ízben került sor kántorok fogadomtatására. Ezúttal hat kántor nyerte el a szolgálatra kibocsátás áldását.

Orosz Otília Valéria egyházzenei előadó